

Wyrok z dnia 20 października 1998 r.

I PKN 372/98

Wcześniejsza wypłata nagrody jubileuszowej, do której pracownik nabyłby uprawnienie w okresie krótszym niż 12 miesięcy od daty rozwiązania stosunku pracy z powodu przejścia na emeryturę lub rentę, jest możliwa jedynie w sytuacji, w której prawo do nagrody jubileuszowej w ogólności lub do nagrody za dany okres zatrudnienia ustanowiono przed ustaniem stosunku pracy (§ 9 zarządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1989 r. w sprawie ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających do nagrody jubileuszowej oraz zasad jej obliczania i wypłacania, M.P. Nr 44, poz. 358).

Przewodniczący: SSN Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Adam Józefowicz, Andrzej Kijowski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 20 października 1998 r. sprawy z powództwa Haliny T.-S. przeciwko Sądowi Rejonowemu dla W.K. o nagrodę jubileuszową, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 24 lutego 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieście-Sąd Pracy wyrokiem z dnia 25 kwietnia 1997 r. [...] oddalił powództwo Haliny T.-S. przeciwko Sądowi Rejonowemu dla W.K. o zasądzenie kwoty około 5.000 zł z ustawowymi odsetkami tytułem nagrody jubileuszowej za 45 lat pracy. W motywach tego rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy powołał się na ustalenie następującego stanu faktycznego.

Powódka Halina T.-S. była przez stronę pozwaną zatrudniona na stanowisku sędziego do dnia 2 listopada 1994 r., przepracowany łącznie 46 lat i 9 miesięcy.

Nagrodę jubileuszową za 40 lat pracy powódka otrzymała zgodnie z obowiązującymi przepisami. Powódka wystąpiła z wnioskiem o zgodę na przedłużenie pracy na stanowisku sędziowskim po osiągnięciu 65 lat, lecz Krajowa Rada Sądownictwa uchwałą [...] z dnia 15 lutego 1994 r. wniosek ten rozpatrzyła negatywnie. W związku z tym, po odwołaniu ze stanowiska i rozwiązaniu stosunku służbowego w dniu 2 listopada 1994 r., powódka przeszła na emeryturę.

W tej sytuacji nie jest, zdaniem Sądu Rejonowego, możliwe zasądzenie powódce prawa do nagrody jubileuszowej za 45 lat pracy, gdyż uprawnienie to zostało ustanowione w ustawie z dnia 2 grudnia 1994 r. o zmianie ustawy o pracownikach urzędów państwowych (Dz.U. Nr 136, poz. 704), która weszła w życie dopiero w dniu 27 stycznia 1995 r. Za bezzasadne uznał też Sąd powoływanie się przez powódkę na względy słuszności oraz zasady sprawiedliwości społecznej, gdyż nie mogą one stanowić samodzielnej podstawy roszczenia, wykraczając poza prawo i sytuując się ponad nim. Normy słuszności mają bowiem wyjątkowy charakter i nie służą do uogólnień w typowych sytuacjach, a co najwyżej do korektury w ocenie nietypowego przypadku.

Apelację powódki oddalił Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 24 lutego 1998 r. [...]. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Wojewódzki podkreślił, że w dacie wejścia w życie regulacji ustawowej przewidującej dla urzędników państwowych prawo do nagrody jubileuszowej za 45 lat pracy powódka nie była już pracownikiem pozwanego zakładu pracy, więc nie mogła nabyć tego prawa, co zgodnie z § 9 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 1995 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników urzędów państwowych (Dz.U. Nr 43, poz. 223) następuje w dniu upływu okresu uprawniającego do nagrody bądź w dniu wejścia w życie przepisów wprowadzających takie nagrody. Strona pozwana prawidłowo zinterpretowała wymieniony przepis, który - jako przepis płacowy - podlega ścisłej wykładni. Nie można więc zachowania pracodawcy zakwalifikować jako nadużycia prawa. Zasady współżycia społecznego nie mogą też stanowić samodzielnej podstawy prawnej rozstrzygnięcia sądowego, poza wyraźnym powołaniem ich przez przepisy prawa, a w każdym razie nie mogą stanowić podstawy sprzecznej z obowiązującym prawem. Nie do przyjęcia jest wreszcie obarczanie pracodawcy odpowiedzialnością za niewyrażenie przez Krajową Radę Sądownictwa zgody na dalsze zajmowanie przez powódkę stanowiska sędziego, podczas gdy

zainteresowana nie odwołała się od tej decyzji do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Kasację od powyższego wyroku wniosła powódka, domagając się uchylenia kwestionowanego orzeczenia oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego i zasądzenia na swą rzecz kwoty 11.635,68 zł tytułem nagrody jubileuszowej za 45 lat pracy. W uzasadnieniu skargi kasacyjnej powódka wyraziła pogląd, że skoro przepis § 9 zarządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1989 r. w sprawie ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających do nagrody jubileuszowej oraz zasad jej obliczania i wypłacania (M.P. Nr 44, poz. 358) stanowi, iż nagrodę jubileuszową wypłaca się pracownikowi, któremu do nabycia do niej uprawnienia brakuje mniej niż 12 miesięcy licząc od dnia rozwiązania stosunku pracy, to „a contrario” nagrodę taką „w drodze wyjątkowości” powinna otrzymać skarżąca, gdyż przepracowała „prawie ponad 2 lata od momentu uzyskania takiego prawa, tj. ponad 45 lat.” W lepszej bowiem sytuacji nie jest chyba - jak twierdzi skarżąca - osoba, która nie przepracowała odpowiedniej ilości lat, niż ta, która przepracowała 2 lata ponad wymagany staż. Skarżąca podnosi też, że nie była poinformowana o prawie odwołania się od decyzji KRS do NSA, gdyż wówczas „nie było takiego precedensu.” W zakończeniu skargi pisze powódka, że „słusznie zapracowała na nagrodę jubileuszową”, wobec czego zwraca się o „zastosowanie § 9 powołanego zarządzenia do jej wyjątkowej sytuacji lub o ewentualne zastosowanie art. 8 KP.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu. Oceny tej nie zmienia fakt, że w dacie ustania stosunku służbowego skarżącej, tj. w dniu 2 listopada 1994 r., nie obowiązywało jeszcze powoływane przez Sąd Wojewódzki rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 1995 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników urzędów państwowych (Dz.U. Nr 43, poz. 223), tylko identycznie zatytułowane rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 lutego 1989 r. (Dz.U. Nr 8, poz. 50 ze zm.), które w § 7 ust. 7 stanowiło, że zasady ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających do nagrody jubileuszowej oraz zasady jej obliczania i wypłacania określają ogólnie obowiązujące przepisy. Przepisami tymi były najpierw postanowienia uchwały nr 138 Rady Ministrów z dnia 22 września 1978 r. w sprawie ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających do nagrody jubileuszowej oraz za-

sad jej obliczania i wypłacania (M.P. Nr 35, poz. 132), a następnie - począwszy od dnia 1 stycznia 1990 r. - postanowienia tak samo zatytułowanego zarządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1989 r. (M.P. Nr 44, poz. 358).

Przepis § 9 powyższego zarządzenia nie ma jednak - wbrew sugestiom skarżącej - zastosowania w przedmiotowej sprawie. Przepis ten stanowi bowiem, że w razie rozwiązania stosunku pracy z powodu przejścia na emeryturę lub rentę inwalidzką w związku z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową albo na rentę inwalidzką I lub II grupy z innych przyczyn niż wypadek przy pracy lub choroba zawodowa - pracownikowi, któremu do nabycia prawa do nagrody brakuje mniej niż 12 miesięcy, licząc od dnia rozwiązania stosunku pracy, nagrodę tę wypłaca się w dniu rozwiązania stosunku pracy. Przytoczony przepis znajduje więc zastosowanie jedynie wobec sytuacji, w których prawo do nagród jubileuszowych w ogólności czy też do nagrody za dany okres zatrudnienia zostało już ustanowione i wynika dla pracowników z postanowień układu zbiorowego pracy lub przepisów o wynagradzaniu albo innych przepisów szczególnych (§ 1 zarządzenia). Tymczasem prawo do gratyfikacji jubileuszowej w wysokości 400% wynagrodzenia miesięcznego za 45 lat pracy zostało do treści art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz.U. Nr 31, poz. 214 ze zm.) wprowadzone przez ustawę nowelizacyjną z dnia 2 grudnia 1994 r. (Dz.U. Nr 136, poz. 704 ze zm.), która weszła w życie dopiero z dniem 27 stycznia 1995 r. Jeżeli zatem prawa tego w dniu ustania stosunku służbowego skarżącej jeszcze nie przewidywano, to zainteresowana nie mogła go nabyć w szczególnym trybie § 9 zarządzenia, choćby nawet przepis ten zastosować „a contrario”, którym to pojęciem błędnie określa się w kasacji rozumowanie, że skoro gratyfikację za 45 lat pracy otrzymałaby osoba legitymująca się w dniu przejścia na emeryturę ponad 44-letnim stażem, to tym bardziej powinna ją otrzymać osoba wykazująca prawie 48-letni staż.

Sedno sprawy nie tkwi jednak w długości stażu pracy, a tym samym w takiej czy innej wykładni § 9 zarządzenia, tylko w niedopuszczalności retroaktywnego stosowania przepisu art. 23 ust. 1 pkt 6 pragmatyki urzędniczej, który swą moc prawną uzyskał „zbyt późno” w porównaniu z datą przejścia skarżącej na emeryturę. Jest to przypadkowy zbieg okoliczności, za który trudno „winić” ustawodawcę, nie mówiąc już o Krajowej Radzie Sądownictwa czy też o pozwanym pracodawcy. Skarżąca nie powinna również oczekiwać, że niekorzystne dla niej majątkowe skutki tego przypadku zostaną skorygowane na podstawie klauzuli zasad współżycia społecznego

(art. 8 KP), która ma chronić przed nadużyciem prawa i nie może służyć jego naruszeniu.

Z wyżej wskazanych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji.

=====